

HØRINGER

VI STØTTER FORSLAG OM GJELDSREGISTER

Hver uke leser vi i media at flere og flere får betalingsproblemer, trass i flere tiltak som er satt i verk siste årene. Vi vet at spillavhengige er en del av denne statistikken, og at følgene av de store betalingsproblemene er at mange spillavhengige og deres familier blir satt i uholdbare situasjoner. Spillavhengighet er i dag registrert som en sykdom som gir rett til helsehjelp, og erfaringene er at behandling i svært mange tilfeller har gode resultater. Men hva hjelper det når den spillavhengige og dens eventuelle familie og barn sitter igjen ruinert? Kan gjeldsproblemene føre til at unødvendig mange barn vokser opp i fattigdom? At det blir flere skilsmisser og samlivsbrudd, som igjen kan påvirke barna negativt? Kan gjeldsproblemene føre til at sykemeldinger, uførhet og selvmordsraten blant spillavhengige og deres pårørende stiger? Om ikke pengespillingen tar livet av en, så tar gjelda livet av en.

FINANSINSTITUSJONENE MANGLER INFORMASJON

En spillavhengig er selv ansvarlig for sine valg og sine metoder for å finne penger til å støtte sitt misbruk. Men det er også slått fast i Straffelovens ikrafttredelseslov §12 fra 1902 at det ikke er lov å låne ut penger som går til pengespill.

De siste årene er det satt i verk mange tiltak for å kunne redusere en pengespillers muligheter til å bruke penger på spill. Bl.a. at norske bank- og kredittkort ikke kan brukes på gamblingregistrerte virksomheter, og at bankene har fått innskjerpet kravene til frarådingsplikt. Å bruke et nøytralt pengeoverførselsbyrå for å kunne bruke norske bank- og kredittkort på f.eks. nettcasino er ingen sak. Et raskt google-søk vil gi deg mange oppskrifter på hvordan du omgår reglene, det har også vært tilfeller der gamblingssider på internett har publisert hvordan en kan omgå systemet for de som har kortspærre. Og hvordan skal finansinstitusjonene kunne vurdere sin frarådingsplikt når de ikke har noe annet grunnlag enn fjorårets ligning og den informasjonen personen selv velger å fortelle?

Mange spillavhengige, og andre, klarer i dag å skaffe seg mye gjeld på kort tid, i mange tilfeller hundretusener, og til og med flere millioner på så kort tid som få måneder. Et eksempel er en som i løpet av under ett år klarte å få 3,5 millioner i forbruks- og kredittkortgjeld som gikk til å dekke hans pengespill. Hvordan går dette an? Og hvordan kan dette skje uten at noen oppdager det? Igjen, her er oppskriften enkel: Finansinstitusjonene har ingen steder annet enn forrige års ligning å sjekke at opplysningene de får er riktige. De får ikke vite at i inneværende år har denne personen allerede mange andre usikret lån hos andre kreditorer.

HVORFOR GJELDSREGISTER?

Hvordan kan dette løses? Vi mener at et felles gjeldsregister er veien å gå, et register som oppdateres jevnlig og som finansinstitusjonene kan basere sin kredittsjekk på. Generalsekretær Thor A. Andersen i Norske Inkassobyråers Forening (NIF) uttaler til NA24 13.april 2012: «Med dagens system sitter saksbehandlere i banker og andre kredittinstitusjoner rett og slett med for lite informasjon til å kunne gi en faglig trygg vurdering... Mange får lån og kreditt som de absolutt ikke skulle hatt og risikerer dermed å påføre seg selv uoverstigelige økonomiske problemer.»

I 2008 hadde regjeringen en utredning om gjeldsregister, den gangen kom de frem til at det ikke var nødvendig. Men i ettertid så dukker dette opp igjen pga. at det er et økende problem at flere får så store betalingsproblemer at både enkeltpersoner og familier går til grunne. Det som har stoppet forslaget før har i stor grad vært spørsmålet om personvernet, men vi kan ikke se at det argumentet kan veie så tungt i og med at dette er opplysninger som kommer frem i dag

gjennom ligningsattesten uansett. Forskjellen er at opplysningene blir jevnlig oppdatert, og ved at en kan skjerpe kravene for hvem som skal ha tilgang til denne oppdaterte informasjonen kan en sikre at det kun er f.eks. banker og andre finansinstitusjoner som har full tilgang til gjeldsregisteret.

FRA HØRINGSNOTAT:

3.1 Kreditt sikret ved kausjon og beløpsgrense.

Vi mener at slik kreditt bør registreres, da dette ofte opptrer ved at en med betalingsproblemer gjerne prøver å refinansiere gjennom å få med noen til å kausjonere. Dette bør derfor komme opp slik at en kan unngå at risikoen for kausjonistene blir unødvendig høy.

Vi ser at en beløpsgrense er hensiktsmessig, men at denne ikke bør være for høy. I mange tilfeller til spillavhengige ser vi at de har 10-30 ulike kreditorer og da kan totalbeløpene blir svært høye. Vi ser selvsagt at en lav beløpsgrense kan gi ekstra arbeid, men mener likevel at den nedre grensen ikke bør overstige kr.5000.

3.2 Innvilget kreditt og saldo, opplysninger som skal registreres

Vi mener at innvilget kreditt bør registreres da dette er et potensielt låneopptak uten annen grensesetting. Hvilken saldo som er brukt til enhver tid mener vi kan bli for komplisert å registrere, dette kan jo endres fra dag til dag, time til time. Det viktigste er det potensielle uttaket. Når det gjelder hvilke opplysninger som skal registreres mener vi at registeret bør inneholde: Kredittyper, kreditttype, saldo eller innvilget kreditt per lån. I tillegg bør det være registrert om personen er under gjeldsordning, har betalingsanmerkninger eller tvangsinndragelser.

3.3 Rapporteringsplikt

Offentlig modell: Konsekvensene for finansforetakene blir ekstraarbeid med at rapporteringen må et steg videre. Men per i dag registrerer de disse opplysningene selv for intern bruk, vi mener derfor at det ikke bør bli for krevende å rapportere dette videre. Uansett mener vi at de evt. ekstra kostnadene de får ved å følge rapporteringsplikten tas tilbake i færre misligholdte lån og kreditter.

Privat modell: Selv om det bør være høy egeninteresse for rapportering er vi skeptiske til at det skal være frivillig. Vi er redd for at særlig aggressive finansinstitusjoner vil la være å rapportere av frykt for å få færre kunder.

I forhold til dobbelt registrering mener vi at det kan løses gjennom informasjon slik som kredittkortnummer eller lånenummer. Da vil en kunne se om det forekommer dobbeltregistreringer.

3.4 Oppdateringsfrekvens

På vegne av spillavhengige som kan bli desperate i sin pengejakt er vi interessert i at registeret oppdateres så ofte som mulig, maks frekvens en gang i mnd. Dette på bakgrunn av at vi kjenner til historier om spillavhengige som har fått innvilget kreditt og forbrukslån for over millionen på så liten tid som et par måneder.

Vi vil tro at det enkelt kan lages en teknisk løsning for å rapportere saldo fra finansforetakenes interne register. At registeret har en importmodul som disse filene kan leses inn i. På den måten kan dette føres inn i f.eks. en nattekjøring til en satt dato i måneden. Da må bransjen bare bli enige om et felles identifikasjonsnummer slik at informasjonen matches.

3.5 Utlevering

Alternativ 1 er for oss det mest riktige, vi ser ingen grunn for at andre enn kredittyttere skal kunne søke opp informasjonen i registeret.

Det eneste er at vi mener at ektefelle eller kommende ektefelle bør kunne få denne informasjonen da dette kan ha stor innvirkning på ekteskapet med tanke på f.eks. forsørgelsesplikt. Slik kan en beskytte ektefelles eiendeler mot kreditorer.

Vi mener alternativ 1 er mest riktig også ved privat modell.

HVORDAN KAN ET GJELDSREGISTER HJELPE SPILLAVHENGIGE OG DERES PÅRERENDE?

Vi har fokus på hvordan dette kan hjelpe de spillavhengige og deres familie og pårørende. Vi håper og tror at dette kan hjelpe til at spillgjelden ikke blir uoverkommelig. Og at dette igjen fører til at den spillavhengige, deres barn og andre pårørende ikke blir unødvendig skadelidende av samme grad som idag. Vi håper at flere skilsmisser og samlivsbrudd kunne vært unngått når de slipper å forholde seg til uoverkommelig gjeldsproblemer. Og at færre barn av spillavhengige skal måtte vokse opp med anstrengt økonomi. At livet skal føles at det er verdt å leve og kjempe for.

Hanne Totland – på vegne av styret i Spillavhengighet Norge

UTREDNING AV KONSEKVENSER VED EN MULIG LISENSORDNING FOR PENGESPILL

Det er ingen tvil om at det er på tide at det blir gjort en grundig gjennomgang av hvilken modell som vil være den beste for å ivareta de som spiller slik at de ikke utvikler spilleavhengighet. Selv om spilleavhengighet har eksistert i mange år, er problematikken fremdeles forholdsvis ny her til lands, iallfall søkelyset på hva spill kan føre til.

Selv om vi er positive til at Regjeringen gjennomfører en slik utredning er vi engstelige for at de utenlandske spillselskapene skal få innpass i det lovlige norske spillmarkedet. Det er dessverre slik at våre brukererfaringer har svekket vår tillit til de utenlandske spillselskapene som tilbyr spill til nordmenn. Reguleringer for å beskytte kundene sine mot problematisk spilleadfærd som selskapene påstår å ha, rapporterer brukerne våre at de opplever ikke fungerer. Faktisk rapporterer de heller om en kynisk holdning for å holde på dem, som de «gode kunder» de er. Brukerne våre rapporterer også at når det blir gevinst får de ikke pengene ut med en gang. De må stå minimum et døgn før utbetaling, de er også tilgjengelig for å kunne spilles på igjen, derfor føles det fristene å spille opp gevinsten. Spilleren må så sende inn legitimasjon og dokumentasjon på at den personen er den han/hun gir seg ut for å være. Dette foregår via egne sider spillselskapene har, ikke på vanlig mail, dette for å omgå de norske reglene.

Vi opplever at i nesten alle våre henvendelser på pengespill er de utenlandske spillselskapene nevnt.

Vi velger nå å bruke uttrykket om de utenlandske spillleselskapene her som de ulovlige tilbyderne av spill i Norge. Det er jo det de faktisk er, de går bevisst inn i gråsoner i lovverket for å få innpass i det norske markedet.

Det er manglende kontroll i dag på lovlige tilbydere av spill i Norge, og i visse kretser ønskes disse aktørene velkommen. Vi stiller oss undrende til at enkelte politikere tilsynelatende synes det er greit å føre en «tilgivelse isteden for tillatelse» linje for disse, i dag, ulovlige selskapene.

Vi som brukerorganisasjon ser også altfor tydelig at hjelpeapparatet i dag ikke er tilstrekkelig rustet for dagens pågang av nordmenn som søker relatert til spilleproblemer.

ET KORT HISTORISK TILBAKEBLIKK

Norge som nasjon har erfart hva et spillmarked ute av kontroll kan føre til. Det tidligere automatregimet som var her til lands er noe vi absolutt bør lære av. Vi må ikke gå i den fella igjen. Spilleautomatene hadde sin storhetstid i Norge på starten og midten av 2000-tallet, i samme periode som vår organisasjon ble startet, og vi hadde stor pågang på både telefon og i våre nettverksgrupper. Det var mange tragiske historier på den tiden, folk som mistet både hus og hjem, folk som ble ufine og kanskje også voldelige pga. sin spilleavhengighet, noen tydde til kriminelle handlinger for å få penger til sin avhengighet, folk som mistet håpet og i flere tilfeller så ingen annen utvei enn å avslutte livet.

Historier fra denne tiden er bl.a. gjenfortalt av barn som vokste opp med denne problematikken i rapporten «Barn som pårørende» til foreningen Voksne for Barn i 2014: «Oppveksten min bar preg av redselen for at faren min skulle bli sint, og samtidig det å kjempe for å få oppmerksomhet fra han».

Automatregimet hadde flere styringsmodeller som bidro til at hver gang man skulle få en endring måtte dette behandles gjennom flere instanser, disse ble ofte stoppet av søksmål med mere. I alle disse rundene ble flere og flere mennesker fanget inn i automatklørne. Etterhvert klarte myndighetene å få kontroll på den økende trenden med spilleavhengighet og problematisk spilleadferd, noe som til slutt endte med forbud av det gamle automatregimet. Ideen og modellen om monopol ble lansert, og man så at ved å ha et monopol kunne man ha en styringsmodell for å ivareta kontrollen. I dagens monopol trenger det ikke å gå lang tid fra man ser ett uheldig spill til en faktisk endring blir gjort, noe vi ser på som svært positivt.

Tiden under de moderne spilleautomatene - en grusom tid vi absolutt ikke må komme tilbake til.

KOMMENTARER TIL SPØRSMÅL I HØRINGSBREVET

Spørsmål 1:

Hvilket nivå av ansvarlighet vurderer høringsinstansene at man bør ta sikte mot i en framtidig norsk pengespillmodell?

Svar: Det må være likt eller strengere enn det nivået vi har i dag med Norsk Tipping.

Strengere enn dagens nivå. Likt for alle selskapene.

Det bør sette regulering på å ikke kunne få spille gevinsten opp i sin helhet.

Alt av spill bør være registrert spill.

De ansatte bør ikke ha tiltalelse til å benytte seg av spillene mens de er på jobb. (Særlig Bingo / Hest). Et eksempel som er fakta i dag i bingolokaler, hvor de ansatte kan spille på for eksempel hestespill, men ikke på sine egne spill. (Automater/sidespill/bingo)

Alle lovlige aktører i Norge må ha felles tapsgrense og felles maksgrenser for innsats, i tillegg til påbudt bruk av ansvarlighetsverktøy som PlayScan, etc.

Vi støtter også dagens reguleringer vedrørende person- og direktemarkedsføring, samt forbud mot "freespins" og bonusordninger. Det bør også være regulert hvor stor andel av gevinst som kan omsettes på nytt.

Alle selskap må internt tilrettelegge veiledning som forteller om spillets konsekvenser, både positive og negative. Gjennom for eksempel kurs og lignende.

Spørsmål 2:

Hvilket beskyttelsesnivå anser høringsinstansene at vil være mulig å etablere under en lisensmodell?

Svar: Vi anser det ikke mulig å gjennomføre pga. manglende tillit til at spillselskapene vil følge det. Vi mener det ikke vil være mulig med et lavere beskyttelsesnivå enn det vi har i dag, uten at det vil føre til flere brukere med spilleproblemer, og/eller kraftigere problemer enn de vi kjenner til i dag. Beskyttelsesnivået hos Norsk Tipping er stadig under utvikling etter erfaringer som gjøres. Det nytter ikke med noen form for reguleringer om ikke dette skal være likt for alle.

Se for eksempel hvordan befolkningen i dag beskyttes mot for eksempel tobakk/sigaretter. Pakkene er endret til at de skal være kjedelig helst usynlig. For å ikke tiltrekke seg oppmerksomhet. I tillegg er avgiftene høye, altså dyrt. Burde det ikke være lik linje på forbrukerbeskyttelse der det er snakk om avhengighetsskapende produkter?

Spørsmål 3:

Hvordan vurderer høringsinstansene at frivilligheten kan sikres inntekter fra pengespill under en lisensordning, sammenlignet med dagens enerettsmodell hvor Norsk Tippings overskudd går direkte til formålene?

Svar: Uten øremerking kan det bli urettferdig, og en del vil kunne miste støtte da de mener det er uetisk å motta penger fra et spillselskap.

Vi mener at inntekter til frivilligheten ikke bare må komme fra spill. Det må også vurderes at for eksempel toppidretten ikke skal ha midler fra spill. Midler fra spill burde være øremerket utviklingsprosjekter for barn og unge. Det bør være maks inntjening hos et selskap. I dag er det evig jakt på mer inntjening. Under påskudd at det går til gode formål. Dette gir en vond sirkel som gjør at det aldri blir nok penger. Derav at man heller bør se mer på mottakerne av midlene.

Frivilligheten burde støttes mer gjennom statlige midler og ikke spill. Det er ingenting som rettferdiggjør at en familie skal måtte lide fordi at nabogutten skal kunne spille fotball etc.

Spørsmål 4:

Ved en videreføring av enerettsmodellen som reguleringsmodell, hvilke tiltak mener høringsinstansene bør gjennomføres for å sikre at nivået på spilleproblemer fortsatt holdes lavt, og at Norsk Tipping lykkes i å kanalisere spillere til regulerte spill?

Svar: Videreføring av dagens strategi både hos NT og Lotteritilsynet.

Fortsette utviklingen av tiltak på de spillene som gir negativ spilleadferd. Felles tapsgrense på alle spill. Mer fokus på problemspillerne. For eksempel hvordan møte disse. Målet må være å ha minimalt med røde spillere. For at monopolet skal ha maks virkning må ulovlige spilltilbyderne stenges ute. Må spillmulighetene som i dag omgår loven stenges. På den måten vil det også automatisk bli flere spillere hos Norsk Tipping.

Konstant fokus på forebyggende tiltak rettet mot kundene, kommisjonærene og ansatte.

For oss som brukerorganisasjon er det svært vanskelig å bidra med tiltak som skal kanalisere flere til å spille uansett spillselskap.

Spørsmål 5:

Hvordan vurderer høringsinstansene slike gjennomgripende ansvarlighetsverktøy?

Svar: Vi stiller oss 100 % bak tilsynets forslag til gjennomgripende ansvarlighetsverktøy.

Positive til både obligatorisk PlayScan og register for felles taps- og innsatsgrenser.

Spørsmål 6:

Er det praktisk mulig å innføre slike verktøy i en lisensordning?

Svar: Nei. Tilbydernes ønske om maksimal profitt kan hindre en ansvarlig håndheving av disse verktøyene. Tillit til tilbyderne, eller manglende sådan. Rambøll påpeker at krav om høy ansvarlighet gjør det norske markedet lite attraktivt (se spørsmål 7).

Spørsmål 7:

Vil en lisensordning med gjennomgripende ansvarlighetsverktøy slik Lotteritilsynet beskriver være attraktiv for mulige søkere av lisens?

Svar: Det er ikke attraktivt ifølge Rambølls undersøkelser i Norge og tilbakemeldingene fra vår søsterforening, Ludomaniforeningen, i Danmark.

Spørsmål 8:

Hvilke konkrete tiltak mener høringsinstansene eventuelt ikke vil være mulig eller ønskelig å gjennomføre under en lisensmodell?

Svar: Alle foreslåtte tiltak ettersom tidligere uttalelser fra de, per i dag, ulovlige spillselskapene viser motstand mot denne typen tiltak. Vi har derfor ikke tro på at de vil bli gjennomført pga. at de ikke ser tiltakene som ønskelige, derfor vil de umuliggjøre de.

Spørsmål 9:

Hvilke utfordringer vurderer høringsinstansene vil oppstå?

Svar: Viser til Lotteritilsynets funn i rapporten. Den sittende Regjeringen har forkastet lovforslag om gjeldsregister, vi har derfor problemer med å se at Regjeringen vil kunne få gjennomslag for et tilsvarende verktøy begrenset til personopplysninger rundt pengespill.

Spørsmål 10:

Hvordan vurderer høringsinstansene denne problemstillingen?

Svar: Vi ikke innehar ikke den rette kompetansen til å svare på dette spørsmålet.

Spørsmål 11:

Hvordan vurderer høringsinstansene den praktiske gjennomførbarheten og ønskeligheten av å innføre slike tiltak for å stenge uregulerte aktører ute fra det norske pengespillmarkedet?

Svar: Positive til alle tiltakene bortsett fra kriminalisering av spilleren. Disse tiltakene ønsker vi hjertelig velkommen. Dette er tiltak som virkelig vil hjelpe mange av familiene som er rammet i dag. Statistikk viser at de aller fleste som tar kontakt med hjelpeinstanser opplyser at spillet som er problematisk er nettspill fra utenlandske aktører.

Spørsmål 12:

Lotteritilsynet skisserer tre ulike former for blokkering av nettsider: blokkering av IP-adresser, blokkering av DNS-adresser og DPI-basert blokkering. Hvordan vurderer høringsinstansene

disse ulike formene for blokkering som tiltak for å beskytte det norske regulerte markedet?

Svar: Vi følger Lotteritilsynets anbefalinger.

KONKLUSJON

Spillavhengighet Norge er ikke for en lisensordning fordi vi ønsker ikke flere spilltilbydere i Norge i dag.

Slik rapportene i høringen virker det for oss noe uklart hvordan styringen skal være. Om det da er slik at endringer i et eventuelt lisensregime må komme i form av lov. Da kan vi få de samme tilstandene slik vi under det gamle automatregimet. Dette er ikke bra.

Spillavhengighet Norge er enig i at slik situasjonen i spillmarkedet er nå er ikke bra. Her må det gjøres noen grep. Men da mener vi ikke at lisens er løsningen. Vi må først få kontroll og oversikt på de spilltilbyderne vi allerede har i Norge idag. Selv om monopolet stort sett ser ut til å fungere, er store utfordringer både i forhold til Bingo og hestespill.

Det er tillegg så lite behandlingsmuligheter i Norge, noe som er en konsekvens av at da monopolet ble innført ble det brått slutt på henvendelser til behandlingsapparatet. Det var jo et godt tegn på at monopolet hadde en viktig funksjon, og at vi bør videreføre monopolet.

Videre burde man heller se på muligheten å få stoppet reklame fra de ulovlige aktørene, og lansere flere tiltak som vanskeliggjør det å spille hos dem.

En ting er sikkert, vi må ha lært noe av det gamle automatregimet. Vi kan ikke få tilbake et system som har utydelig styringsmodell og som må endres ved lov. Når vi vet hvor lang tid det kan ta.

Vi må ta innover oss alle de erfaringene vi gjorde i perioden 1997-2007.

Med vennlig hilsen
Hanne Totland

På vegne av Landsstyret i Spillavhengighet Norge